

В. А. Савченко

Музиль Микола Гнатович

МУЗИЛЬ Микола Гнатович (псевд. – Рогдаєв; 1880, с. Шилкіно Моск. губ. – 23. 11. 1934, Ташкент) – засновник анархістського руху в Україні. Народився у сім'ї чес. переселенців. Закін. Костром. мех.-тех. училище (Росія), навч. в університетах 3х. Європи. 1900 став чл. есерів. групи, 1902 втік з-під нагляду рос. поліції в Болгарію. Входив до складу анархіст. груп у Болгарії, Сербії, Франції, Швейцарії, Австро-Угорщині. 1904–05 створив перші анархіст. групи у Львові, Чернівцях, Києві, Станіславі (нині Івано-Франківськ), Катеринославі (нині Дніпро), Ніжині (нині Черніг. обл.); підпіл. друкарню в с. Курилівка (нині Ніжин. р-ну), де видано перший в Україні анархіст. ж. «Набатъ». У грудні 1905 взяв участь у боях на барикадах. 1906 заснував Катеринослав. федерацію анархістів-комуністів, організував експропріацію пошт. потяга, визволення 20-ти анархістів та есерів, засудж. до страти; 1907–08 готував замаху на імператора Миколу II, Київ. і Катеринослав. генерал-губернаторів, напади на в'язниці, експропріації пошт. відділень і кас, убивства представників влади. Заснував «Селян. союз» і «Селян. союз Поділля та Херсонщини» (1906–14), до яких був залучений Н. Махно. Створив бази анархістів у Києві, Катеринославі, Харкові, Одесі, Севастополі; 1908–09 – «Групу анархістів на Півдні» («Південну федерацію анархістів»), «Малорос. групу анархістів», «Групу анархістів-комуністів Запороз. краю»; видавав анархіст. брошури та газети українською мовою. Від 1910 – за кордоном, де організував Укр. федерат. спілку «Вільна громада – Набат», що керувала анархіст. рухом в Україні; Укр. федерат. групу анархістів-комуністів «Земля і Воля». Влітку 1917 приїхав до Петрограда (нині С.-Петербург). 1918 – чл. «Бюро анархістів Донбасу», лідер «Самар. федерації анархістів-комуністів». Н. Махно намагався залучити М. до махнов. руху, але він у серед. 1919 перейшов до більшовиків. 1920 організував рев. переворот у м. Бухара (нині Узбекистан), готував «світ. революцію» в Індії. У серед. 1920-х рр. вийшов із лав ВКП(б),

працював у музеї П. Кропоткіна в Москві, вів анархіст. агітацію. У травні 1929 заарешт., за звинуваченням у відновленні актив. анархіст. діяльності та зв'язках з анархістами еміграції засудж. до 3-х р. заслання у Середню Азію, де й помер.

Рекомендована література

1. Махно Н. Над свежей могилой Н. Рогдаева // Пробуждение. [Детройт], 1934. № 52–53;
2. Савченко В. А. Діяльність анархістських організацій в Україні у 1903–1929 рр.: історичний аспект та політична практика. К., 2017.

Бібліографічний опис:

Музиль Микола Гнатович / В. А. Савченко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2020. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-69941>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).